

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1915.

Andra kammaren.

Nr 17.

Onsdagen den 10 februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Riksdagsman Herman Lindqvist är på grund av sjukdom (insomnia) i behov av några veckors fullständig vila från arbete, intygas.

Stockholm den 8 februari 1915.

I. Jundell,
professor.

§ 2.

Herr statsrådet *Hasselrot* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 23, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 35 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin m. m.;

nr 25, med förslag till lag om anstånd med erläggande av vissa patentavgifter;

nr 19, angående avsättande till nationalpark av ett område norr om Torne träsk i Norrbottens län;

nr 20, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 21, angående upplåtelse av kronan tillhörande jordägarandelar i gruvor; och

nr 22, angående pension åt förre extra kronojägaren Per Johan Boström.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 3.

Enligt den 3 i denna månad fattat beslut företogs nu val av sex revisorer för deltagande uti innevarande års granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning ävensom av tre suppleanter för dessa revisorer; och befunnos efter valförrättningarnas slut följande ledamöter av riksdagens andra kammare hava blivit utsedda till

revisorer:

herr *Eriksson* i Grängesberg,

- » *Jespersion*,
- » *Larsson* i Västerås,
- » *Olofsson* i Digernäs,
- » *Rydén* i Malmö och
- » *Söderberg* i Hobborn,

var och en med 190 röster; samt

suppleanter:

herr *Olsson* i Blädinge,

- » *Anderson* i Råstock och
- » *Janson* i Bråten,

var och en med 183 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 4.

Vidare anställdes val av dels tjugufyra valmän för utseende av revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i landsorten räkenskaper och förvaltning, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och utsågos därvid till

valmän:

herr *Andersson* i Grimbo,

- » *Andersson* i Skivarp,
- » *Bengtsson* i Norup,
- » *Ekman*,
- » *Erlansson*,
- » *Hage*,
- » *Helger*,
- » *Ingvarson*,
- » *Jonsson* i Hå,
- » *Larsson* i Västerås,
- » *Magnusson* i Tumhult,
- » *Magnusson* i Kalmar,
- » *Mossberg*,
- » *Nilsson* i Antnäs,
- » *Persson* i Tofta,
- » *Persson* i Norrköping,
- » *Runefors*,
- » *Rydén* i Malmö,
- » *Röing*,
- » *Sundström*,
- » *Vennerström*,
- » *Widlund*,

herr *Zetterstrand* och
» *Öberg*,

var och en med 166 röster; samt

suppleanter:

herr *Kahlström*,
» *Andersson* i Knapasjö,
» *Andersson* i Gävle,
» *von Hofsten*,
» *Olsson* i Rödningsberg och
» *Eklund*,

var och en med 158 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående två paragrafer omförmälda valen.

§ 6.

Efter föredragning härpå av herr *Hildebrands* vid kammarens nästföregående sammanträde framställda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa spörsmål angående åtgärder för reglering av brödsädes- och foderförbrukningen inom landet blev denna anhållan av kammaren bifallen.

§ 7.

Vidare föredrogs herr *Thorssons* likaledes å kammarens bord lig-gande anhållan att till herr statsrådet och chefen för lantförsvars-departementet få framställa spörsmål angående en till tredje armé-fördelningen verkställd leverans av brännvin; och blev den av herr *Thorsson* gjorda anhållan bifallen av kammaren.

§ 8.

Härefter föredrogs och hänvisades till kammarens tredje till-fälliga utskott herr *Röings* på bordet liggande motion nr 186.

§ 9.

Till avgörande förelåg nu bevillningsutskottets betänkande, nr 1, i anledning av väckta motioner angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag rörande förbud mot försälj-ning och import av rusdrycker under nu rådande ekonomiska kris.

*Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.*

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.

(Forts.)

I tvenne likalydande, inom riksdagen väckta motioner, den ena i första kammaren, nr 52, av herr *Carl Gustaf Ekman* m. fl. och den andra i andra kammaren, nr 115, av herrar *Pettersson* i Södertälje och *Källman*, vilka hänvisats till bevillningsutskottet, hade motionärerna, i egenskap av representanter för riksdagens nykterhetsgrupp och i överensstämmelse med därom inom gruppen fattat beslut, hemställt, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning samt framläggande snarast möjligt inför den nu samlade riksdagen av förslag angående förbud mot försäljning och import av rusdrycker, avsett att gälla under nu rådande ekonomiska kris.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt verkställa utredning av frågan om införande under nu rådande ekonomiska kris av förbud mot eller väsentliga inskränkningar i avseende å försäljning och import av alkoholhaltiga drycker ävensom snarast möjligt inför den nu församlade riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Vid betänkandet voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Lyckholm*, *Antonsson*, friherre *Fleming* och *Knaust*, som hemställt, att ifrågavarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

av herrar *Nilsson* i Bonarp, *Jeansson* i Kalmar, *Johan Östberg* och *von Hofsten*, vilka beträffande utskottets motivering gjort ett särskilt uttalande.

Utskottets hemställan upplästes, varefter ordet begärdes av

Herr Nilsson i Bonarp, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Som kammaren behagade finna, har enighet icke kunnat ernås inom bevillningsutskottet vid behandlingen av det nu föreliggande spörsmålet. Fyra ledamöter från första kammaren hava uti särskild reservation yrkat avslag på frågan i dess helhet. Utskottets majoritet har emellertid godkänt och tillstyrkt motionen i den del, som nu först varit föremål för utskottets beslut, och som nu i dag föreligger till behandling inför kammaren. Vi reservanter från denna kammare hava icke ansett oss ha tillräckligt starka skäl för att motsätta oss en begäran om utredning i det här föreliggande fallet. Således äro vi i sak eniga med utskottsmajoriteten i fråga om att påkalla Kungl. Maj:ts medverkan för att få den ifrågasatta utredningen verkställd.

Inom utskottet hava vi emellertid förfäktat den uppfattningen, att det hade varit riktigare att bordlägga detta ärende, till dess den kungl. proposition, som uti utskottets betänkande refereras, hade förelegat. Utskottet erkänner självt, att denna väntade kungl. proposition står i ett nära sammanhang med den föreliggande frågan; och detta framgår ju särdeles eklatant av den omständigheten, att utskottets betänkande i huvudsak ju

är ett referat av den proposition, som är att vänta; och sammanhanget mellan den och det nu föreliggande yrkandet i motionen är ju odisputabelt. Detta erkänner, som sagt, utskottet. Naturligtvis hade det då varit riktigare att uppskjuta detta ärendes behandling; törhända hade den åtgärd, som man nu påkallar, då befunnits överflödig.

Motionärerna framhålla i sin motivering, att bland de frågor, som böra göras till föremål för denna utredning, frågan angående statens inkomstminskning, bör i första rummet komma i betraktande. Ja, det är naturligtvis riktigt. Ty staten har ju garanterat landsting, hushållningssällskap och kommuner anslag utav de så kallade brännvinsmedlen; och i samma mån som minskning i dessa medel inträder, i samma mån måste ju statsverket vara berett på att ersätta dessa utlovade medel med andra till dessa nu nämnda korporationer. Bara av detta kan man förstå, att det här föreliggande spörsmålet är av en ofantligt stor ekonomisk betydelse, att det är en stor ekonomisk fråga; men det är sannerligen icke så lätt att säga, varifrån medlen skola tagas till att ersätta den minskning, som kan uppstå av ett eventuellt spritförbud eller av en eventuell inskränkning i nu gällande bestämmelser rörande försäljning av alkoholhaltiga drycker. Vidare ha motionärerna framhållit, att det borde undersökas efter vilka principer ersättning bör utgå till de från sin yrkesutövning utestängda. Detta är naturligtvis också ett viktigt spörsmål. Man får tänka sig ersättning till yrkesidkarna och till deras arbetare. Kontrollstyrelsen har också yttrat sig i denna sak. Som herrarna se, är dess yttrande också refererat i detta betänkande. Kontrollstyrelsen har nämligen yttrat sig i anledning av den proposition, som är att vänta, och har där särskilt understrukt frågan om öltillverkningen och framhållit, att det härvidlag naturligtvis icke allenast är fråga om att ersätta tillverkarna och deras arbetare, utan att det också blir fråga om att ersätta den färdiga varan, ölet, men icke nog därmed utan även de produkter, som vore under tillverkning, också representerande ett avsevärt värde. Beträffande särskilt ölet förhåller det sig ju så, att det ej har samma hållbarhet som spritdrycker, och man måste naturligtvis därför honorera de förluster, som därpå skola göras.

Men under sådana förhållanden kan jag icke förstå, hur man skulle kunna undgå att — också giva ersättningar t. ex. åt restaurangrörelsens idkare och betjäning. Jag tror, att det är behöfligt, att en undersökning även av hithörande förhållanden sker; men då växer problemet om ersättning till att bli ett ännu mycket större finansiellt problem. Ty det är icke nog med dessa hanteringar. Det är så många andra näringar och yrken, som direkt eller indirekt stå i beröring med öltillverkningen och spritindustrien, så t. ex. glasbruk, korkfabriker och lådfabriker med de arbetare, som i dessa industrier äro sysselsatta. Jag har ej sett någon exakt uppgift om vad detta skulle ha för

*Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)*

Ang. tillfälligt förbud mot försäljning och import av rusdrycker. inverkan på arbetslösheten, men om även dessa skulle mista sin sysselsättning, skulle de arbetslösas antal, redan nu dessvärre stort nog, komma att ytterligare ökas med inemot hundra tusen människor, till vilka även ersättning skulle utgå.

(Forts.)

Arbetslöshetsproblemet kommer också att med dessa åtgärder växa ut till en omfattning, vars betydelse nog mången, som ropar högt på förbud och inskränkningar, icke har gjort tillräckligt klar för sig. Detta omnämnes också i det här föreliggande betänkandet av socialstyrelsen, som därutinnan gjort ett mycket tankvärt uttalande, varav jag ber att nu få uppläsa bara ett par rader. Socialstyrelsen anför i anledning av den väntade propositionen: »Är det nämligen så, att man, när arbetslöshet eller nöd i större omfattning är rådande, i ett förbud eller en inskränkning av ifrågavarande art vill se ett medel till arbetslöshetens eller nödens begränsning eller mot deras fortsatta utveckling, så torde det vara uppenbart, att ett förbud eller en inskränkning, som i sin ordning genom den hämsko, den lägger på den därav berörda näringen, därinom kan förorsaka arbetslöshet eller rent av nöd, icke utan vidare och under alla förhållanden är ett lämpligt medel att anlita.»

Utskottet säger på sid. 6 i betänkandet: »En tydligt uttryckt folkmening har också påyrkat sådana åtgärder.» — Ja, mina herrar, det har nog en tydligt uttryckt folkmening påyrkat, men detta sätt att omnämna folkmeningen är efter mitt sätt att se icke alldeles riktigt. Det finnes nämligen också en folkmening, som uttryckt, jag vågar säga, en diametralt motsatt mening, och om man omnämner den ena folkmeningen, synes det mig, att man för objektivitetens skull också bör omnämna den andra. Det är sant, att den av mig åsyftade senare folkmeningen kanske icke förelegat så exakt, så bestämd som i dag, men det ligger nu på kammarens bord talande bevis för, att det finnes också en folkmening i annan riktning än den utskottet har funnit lämpligt antyda utan att jämväl antyda någon annan. Jag menar sålunda, att där har utskottet allenast lyssnat åt den ena sidan men vänt dövorat åt den andra. Det är icke riktigt objektivt att endast taga hänsyn till en mening, när det finnes två meningar att taga hänsyn till.

Förbud ha vi ju redan, åtminstone i visst avseende, i den landsdel jag representerar. Jag skall nu icke tala härom, men jag vill i förbigående nämna, att genom det sätt varpå detta förbud påbjöds har man vållat producenterna av råvaran för bränneriindustrien och befolkningen i Kristianstads län mycket stora förluster utan att hava åstadkommit något som helst gagn för potatiskonsumenterna. Jag ber att få konstatera detta, därför att, då detta förbud kom, så hastigt som det gjorde, i stället för att få den sämre råvaran förbrukad i industrien, som annars kunde ha varit möjligt, denna sämre råvara är kvar och bättre vara förbrukad.

Nu har jag jämte trenne andra reservanter gått med på

denna utredning, och vi ha gjort det för att främja ett behö-
ligt upplysningsarbete, ty jag tror, att om det blir känt mera
än vad det för närvarande är, att dessa nu ifrågavarande åtgärder
stöta på så stora svårigheter som de göra, det skall vara ägnat
att åtminstone något dämpa de höga ropen på förbud. Jag
tror för min del, att denna utredning skulle vara en mycket väl-
behövlig åtgärd till upplysning för dem som icke satt sig in i
frågan och icke fått klart för sig, att den är av så oerhörd eko-
nomisk betydelse, som den obestriddigen är. Det inse nog de
ärade motionärerna själva, som naturligtvis äro mycket kunniga
på detta område. De ha givit uttryck åt sina farhågor; och
jag måste säga, att det första intryck jag fick, när jag läste
denna motion, var, att motionärerna själva egentligen förefallit
tämligen tröstlösa, när de gjort den begäran, de ändock ansett sig
böra draga inför riksdagen. Det är icke med särskilt stora för-
hoppningar de framfört sina krav.

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

När vi reservanter nu sålunda gått med på den i utskottets
beslut begärda utredningen, har det varit, som jag nämnde, för
att bereda allmänheten tillfälle att få se, hur svårt och kom-
binerat detta problem är, men vi ha också gått med på detta,
därför att denna hemställan fått en betydligt mera modifierad
form än den motionärernas kläm innehåller. Jag ber, att her-
rarna behagade observera de skiljaktigheter, som därutinnan
finnas.

Till sist vill jag säga, att när vi nu gå med på denna
utredning, vi göra det under den förutsättningen, att den skall
bli, som det heter, *förutsättningslös*. Genom att nu gå med på en
skrivelse med begäran om utredning, ha vi icke på något sätt
bundit oss. Detta ha vi velat fastslå; och då jag nu kommer
att yrka bifall till utskottets kläm, vill jag framhålla, att vi icke
på något sätt tagit ställning till vare sig en eventuell kungl.
proposition, varom utskottet talar, eller till frågan om total-
förbud.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskot-
tets kläm med den ändringen i motiveringen, att sista stycket
sid. 6 erhåller följande lydelse: »Utskottet vill icke underlåta
att i samband med sin hemställan i ämnet uttryckligen betona,
att riksdagen enligt utskottets mening vid bifall till berörda
hemställan ej i något hänseende intager ställning till *vare sig*
de frågor, som genom den proposition, vilken enligt vad ut-
skottet ovan omförmålt för närvarande förberedes, kunna bringas
under riksdagens prövning, eller till frågan om totalförbud.»

Vidare anförde

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman, mina her-
rar! Under den ekonomiska kris, som i anledning av de stora
arbetsinställelserna år 1900 uppkom här i landet, utfärdade de

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

lokala myndigheterna efter påstötning från regeringen mycket stränga inskränkande bestämmelser i rusdryckshandeln, vilka närmade sig verkliga försäljningsförbud. Dessa bestämmelser mottogs så gott som på alla håll med synnerlig tillfredsställelse. Det är visserligen sant, att de föranleddes av en angiven farhåga för oordningar i anledning av arbetsinställelserna, men det utesluter icke, att den allmänna tillfredsställelsen över dem grundade sig därpå att man under en ekonomisk kris, då alla måste spara, fann det vara lyckligt, att man kunde hindra de mindre betänksamma elementen bland folket från att kasta bort sina penningar på det onyttigaste av allt onyttigt, nämligen rusdrycksförbrukning. Nu hava vi åter en ekonomisk kris, vars omfattning och varaktighet det för närvarande är omöjligt att bedöma. Nu gör sig med kanske ännu större styrka än 1909 gällande det kravet, att den enskilde skall spara, och när det blir fråga om var det skall sparas, lär det väl medges av de flesta, att det allra lämpligaste är att spara i fråga om en konsumtion, som icke blott är alldeles onödig utan som i många fall leder till verkligt fördärv såväl för den enskilde som för samhället. Emellertid anses våra försäljningsförordningar icke medgiva de lokala myndigheterna makt att endast på grund av ekonomiska förhållanden vidtaga sådana tillfälliga inskränkningar, som vidtogos 1909. Det är därför som motionärerna hava ansett, att statsmakterna här måste ingripa och utfärda ett förbud, ett tillfälligt förbud, under den rådande krisen.

Det är alldeles givet, som den föregående talaren också framhöll, att åtskilliga praktiska svårigheter möta genomförandet av ett sådant förbud. Ingen kan rättvisligen tillvita motionärerna, att de förbisett eller underskattat dessa svårigheter. Om vi hade förbisett dem, så skulle vi naturligtvis hava kommit med en motion, som direkt gått ut på ett förbud, men just därför att vi inse svårigheterna och uppskatta dem till deras fulla betydelse, ha vi ej ansett oss böra framställa ett sådant förslag utan valt utvägen att föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag. Vi hava gjort det i den tron, att dock dessa svårigheter med god vilja och med de resurser Kungl. Maj:t har till sitt förfogande möjligen skulle kunna övervinnas.

När det är tal om dessa svårigheter, tänker man naturligtvis närmast på den, som ligger däruti, att den hantering, för vilken man vill hava ett tillfälligt förbud, är en av statens mest rikligt givande inkomstkällor. En kritiker i pressen, som förmodligen vill anses skarpsinnig, har i detta hänseende ansett, att motionärerna uppträda mycket oförnuftigt. Han har trott sig kunna alldeles stuka till oss genom att peka på den »cirkel i bevisningen» som skulle ligga däruti, att motionärerna på samma gång de åberopa den rådande ekonomiska krisen som ett huvudskäl för sitt yrkande om tillfälligt förbud, också på samma gång erkänna, att denna ekonomiska kris just erbjuder åtskilliga praktiska svårigheter för åtgärdens genomförande. I själva verket

tror jag, att motionärerna kunna känna sig ganska lugna inför denna kritik, ty det lär väl icke vara motionärernas fel, att den för hela folkets ekonomi fördärvliga näring, som det här är fråga om, också på samma gång är en inkomstkälla för staten. Det är detta förhållande som gör, att på samma gång som under en ekonomisk kris näringens fördärvlighet för folket framträder skarpare, också vanskligheten att genomföra en förändring kan framstå åtminstone som svårare just på grund av statens beroende av hanteringen. Emellertid, när det då gäller att försöka övervinna dessa ekonomiska svårigheter, till vilka ju också givetvis hör nödvändigheten att tänka på, att de personer, som möjligen lida förluster eller bli arbetslösa till följd av tillfälligt förbud, få ersättning härför, så är det givet, att man icke får blunda för den sannolika nödvändigheten att fylla det hål, som genom förbudet uppstår i statskassan, med nya direkta skatter. Det är alldeles givet, att detta är en föga tilltalande utväg, men jag undrar ändå, mina herrar, om man har rätt att finna den alldeles avskräckande. Ty vad innebär det, att de nu utgående rusdrycksskatterna för en kortare tid skulle ersättas av andra skatter? Det innebär, att några miljoner statsinkomster, som nu utprässlade från de allra fattigaste och sämst ställda i vårt land, i stället skulle fördelas på alla dem, som kunna betala skatter, och dem emellan fördelas efter rättvis grund, det innebär, att åtskilliga tiotusental drinkarebarn och drinkarehustrur, som nu få försaka vad som hör till livets nöd- torft, i stället skulle få en något större slant att reda sig med, att klä sig med, att leva på och skaffa sig bostad för. Jag tror, att en sådan anordning av samhällsbördorna icke kommer i strid med vår känsla för samhällsrättfärdigheten. Man bör därför icke rygga tillbaka inför denna utsikt att man här måste tillgripa andra skatter för att ersätta rusdrycksskatterna och icke heller för de andra praktiska svårigheter som möta.

När det gäller dessa praktiska svårigheter, kan man nog begå fel åt olika håll; man kan naturligtvis underskatta dem, men man kan också, herr Nilsson i Bonarp, överskatta dem, och det felet syntes den ärade vice ordföranden i bevillningsutskottet i någon mån göra sig skyldig till, då han med verklig energi stampade fram arméer av arbetslösa ur marken för att visa hur omöjligt det är att åstadkomma ett tillfälligt förbud. Man måste nämligen komma ihåg, att i händelse det införes förbud för försäljning av starkare spritdrycker och starkare maltdrycker, så innebär det ingalunda, att alla restauranter måste stängas och all betjäning på restauranterna avskedas, det innebär icke, att alla buteljglasbruk måste upphöra med sitt arbete och alla deras arbetare kastas på gatan o. s. v. Ty även om för en tid det icke skulle stå att få starkare spritdrycker på restauranterna, komma naturligtvis ganska många att gå på restauranterna ändå, dels för att få sin föda och dels för att få de förfriskningar och andra varor, som icke äro rusdrycker. Betjäningen på restauranterna

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

kommer nog att behövas i alla fall. Och även om det skulle införas ett förbud mot försäljning av starkare maltdrycker, så komma svagare maltdrycker att behövas, och de stackars buteljglasbruken komma sålunda fortfarande att ha användning för sina arbetare. Jag tror således, att om man har intresse för denna sak — och det har ju även den ärade vice ordföranden i bevillningsutskottet — så bör man icke måla upp svårigheterna för sig allt för avskräckande.

Bevillningsutskottet, vars intresse för frågan jag får tack-samt erkänna, har icke ansett sig kunna tillstyrka motionen oförändrad, utan bevillningsutskottet har jämte det förslag, vari motionen utmynnar, upptagit även ett annat alternativ, nämligen genomförandet av *väsentliga inskränkningar* i avseende på försäljning och import av alkoholhaltiga drycker. För min del ser jag intet ont i att Kungl. Maj:t av riksdagen lämnas flera utvägar att välja på. Även väsentliga inskränkningar i rusdryckshand-teringen kunna under nu rådande förhållanden vara av stort värde. Jag har således från min synpunkt sett intet att invända mot att man på det sättet lämnar Kungl. Maj:t flera utvägar att välja emellan.

Däremot har jag svårt att förstå de betänkligheter, som av reservanterna inom bevillningsutskottet framställts mot detta förslag på den grund, att ett bifall därtill skulle innebära så farliga band på vederbörande för framtiden. Man säger, att man genom att gå in på detta förslag skulle binda sig i fråga om sin ställning till den väntade kungl. propositionen om förändringar i brännvinsförsäljningsförfordningen. Jag kan ingalunda finna detta. Den frågan är ju en annan sak. När den kommer, blir det att tänka på den. På samma sätt är det med talet om, att om man går in på detta förslag, skulle man också ha bundit sig i fråga om totalförbud. Jag har svårt att följa med den tankegången. Ett tillfälligt förbud på grund av rådande abnorma förhållanden är *en* sak, ett permanent, för framtiden gällande förbud, avsett att bestå även under normala förhållanden, är *en annan* sak. Givet är, att om och när i framtiden en gång den tiden kommer, att man skall besluta sig för om man vill hava ett stadigvarande förbud eller ej, då, kommer man att peka på de resultat, som vunnits medan det tillfälliga förbudet rådde därest ett sådant nu kommer till stånd. Men ingalunda kan jag finna, att de, som en gång varit med under rådande abnorma förhållanden röstat för det tillfälliga förbudet, *därigenom* på något sätt kunna anses hava bundit sig med hänsyn till det stadigvarande förbudet. Det bör väl vara så, att man skall pröva var sak efter sin art.

Således, herr talman, på grund av de behjärtansvärda förhållanden, som nu föreligga, och övertygad om, att det förslag till avhjälpande och lindrande av dessa, som bevillningsutskottet framlagt, skall vara ägnat att fylla sitt syfte, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Jonsson i Hökhult: Herr talman, mina herrar! Jag tror, att det skulle vara mycket välbetänkt, om riksdagen bifölle bevilningsutskottets föreliggande betänkande till såväl kläm som motivering, ty det förhåller sig ju i alla fall så, att rätt stora delar av vårt folk vänta, att riksdagen skall vidtaga åtgärder i denna fråga. Jag inser visserligen även att vid utredningen av frågan om ett tillfälligt rusdrycksförbud, ett sådant skall visa sig möta rätt stora svårigheter, men detta bör väl ändå icke få avskräcka oss, ty, såsom ordspråket säger, svårigheterna äro till för att övervinnas. Även om det skulle visa sig vid denna utredning, att det icke gärna är möjligt av åtskilliga orsaker att genomföra ett tillfälligt förbud, så tror jag dock, att det skulle vara av mycket stort värde att vi i alla fall finge denna utredning till stånd. Därigenom skulle nämligen både riksdagens ledamöter och folket ute i landet få klart för sig, vilka svårigheter som föreligga mot införande av ett tillfälligt rusdrycksförbud utan ordnad övergångstid.

*Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)*

Vice ordföranden i bevilningsutskottet framhöll, att staten skulle gå miste om mycket stora inkomster från denna rusdryckshantering. Ja, det är ju möjligt, att den gör, men varifrån får staten sina inkomster av rusdryckshanteringen? Jo, från vårt eget folk, och då staten således får dessa inkomster från svenska invånare, så vill jag framhålla och understryka, vad föregående talare påpekade, nämligen att om det skulle visa sig att staten går miste om inkomster, det väl är bättre att en särskild skatt i stället erlägges av hela folket, än att låta denna hantering fortgå under kristiden för att genom densamma taga inkomster ifrån dem, som använda dessa drycker.

Jag skall be att med hänvisning till utskottets motivering få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Palmstierna: Herr talman! Jag är livligt övertygad därom, att denna kammares ledamöter erinra sig de allvarsdiga dagarna, då vi hörde mobiliseringsklockorna kalla och vi sågo vänner och fränder, kanske även en och annan bland oss här villigt sälla sig till dem, som stodo färdiga att på den befallning, som eventuellt kunde givas, försvara fosterlandet. Det var en högtidlig allvarsstämmning som då gick igenom landet och grep oss alla.

Men jag tror, att det var mer än en av oss, som också under den tiden såg något, som kom en viss beklämning att smyga sig in i sinnena. I början åstadkommos visserligen, såsom herr Jakob Pettersson, uttalade, ganska ingående restriktioner i rusdryckshanteringen, men vad tiden led bildades i orterna en opinion mot dessa restriktioner. Det gick blott ungefär tre veckor, och återigen kom man in i de gamla spåren. Och vad blev resultatet? Vi sågo, huru bland dem, som gingo på gatorna såsom fosterlandsförsvarare, mer än en raglande berusad, vi sågo på militärtransporttågen, fyllda delvis av militär och delvis av utlänningar, som

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.

(Forts.)

i hundratal och tusental passerade landet, hur rusdryckerna användes, och jag vet av samtal med mången, både svensk och icke svensk, att det icke endast var förvåning utan även beklämning som grep mången. Åtminstone hos mig står det intrycket levande kvar, huru ödesdigert det är i allvarstider, när man låter rusdryckerna flöda.

Men det är icke nog med detta. Nu är det ju så, att, även fast vi haft möjlighet att något lätta på bördan, ligger likväl den ekonomiska krisen tung över tusentals hem, och man vet dock, vilken utomordentlig betydelse det skulle ha för hemmen, för kvinnorna, för alla dessa, som få släpa och slita för att hålla familjerna uppe, därest familjeförsörjarna icke skulle ha samma lätta tillgång till rusdryckerna som för närvarande. Här finnes statistik och uppgifter från utdelandet av arbetslöshetsunderstöden, som äro talande nog och som visa, vilken samhällelig plikt det föreligger att se till, att en rätt hushållning sker med de allmänna medlen.

Jag tror, att det är denna tankegång, som har besjälat riksdagens nykterhetsgrupp och som också har besjälat majoriteten av bevillningsutskottets ledamöter, och jag vill säga, att när åtskilliga av oss, som äro beredda att gå långt i restriktiva åtgärder, inom bevillningsutskottet likväl så långt modifierat oss, att vi gått med på den kläm, som här föreligger såsom ett majoritetsförslag från bevillningsutskottet, så har det skett under den säkra förvissningen, under den livliga förhoppningen att, — när vi till och med lämnade åt Kungl. Maj:t att själv utan något på förhand givet direktiv och såsom vice ordföranden i bevillningsutskottet uttalade nästan förutsättningslöst sätta i gång en sådan utredning och när vi sålunda gingo på den yttersta gränsen av vad vi kunde uttala i denna tid, — härmed en hand skulle vara räckt till första kammaren, som den beredvilligt skulle möta, så att vi kunde få en riksdagsskrivelse till stånd i detta ärende.

Men nu erfara vi från den kammare, där man så ofta under årens lopp — och varje år ger nya erfarenheter — finner, hur de folkliga kraven fränt avvisas, att man först kastade bort utskottets majoritets förslag och att det sedan stod en votering, som med 66 röster mot 56 *avslog* det hela. Icke ens denna förutsättningslösa skrivelse med den tolkning, som herr Nilsson lagt in däri, ville man vara med om.

Jag har tillhört utskottets majoritet, men jag känner mig under dessa förhållanden fri att gå ifrån dess hemställan, och jag kan icke annat än uttala den säkra förmodan, att denna kammare, vars stora flertal säkerligen stått bakom nykterhetsgruppens uttalande, är beredd att röstas för den motion, som framlagts å nykterhetsgruppens vägnar, och jag skall, herr talman, be att få yrka bifall till densamma.

Herr Hildebrand: Det händer någon gång, att vi här ha att behandla ett utskotts utlåtande, vars yrkande de medlemmar, som varit med om det i utskottet, gå ifrån i kammaren, därför att

det föreligger ett förstakammarbeslut, som de icke tycka om; de vilja då använda kammarens sätt att rösta som opinionsyttring och ingenting annat. Jag har aldrig känt mig tilltalad av detta. Det förefaller mig vara ganska ovärdigt, att när en utskottsmajoritet bildats omkring ett förslag och denna majoritet inom utskottet sagt: detta stå vi för, detta tillråda vi er att taga, så säger denna samma majoritet, då frågan behandlas i kammaren: det, som vi tillstyrkt, är ett dåligt förslag, vi gå ifrån det. Det synes mig därför, att herr Palmstiernas yrkande och hastiga svängning från vad han varit med om i utskottet är ganska motbjudande — minst sagt.

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

Det förefaller mig, att det kan finnas tre olika motiveringar för ett tillfälligt rusdrycksförbud. Dock bör man naturligtvis noga hålla i minnet, att för en tillfällig åtgärd böra anföras motiver, som avse resultat av tillfällig natur. En anledning att ivra för tillfälligt förbud, vilken jag nog kan förstå, är att personer, som äro övertygade om ett totalförbuds välsignelse, tro att det tillfälliga förbudet skall verka agitatoriskt till förmån för totalförbudet. En ärad ledamot av denna kammare har för sin del framhållit, att så icke behöfve vara fallet, och jag respekterar gärna hans mening, men jag tror, att det ute i landet finnes den uppfattningen utbredd, att ett tillfälligt förbud skulle vara mest motiverat, därför att det utgör en predikan för slutligt totalförbud. Det förefaller mig, att denna motivering är allt för bristfällig. Striden om totalförbud bör utkämpas på helt annat sätt; på en bakväg skall man icke försöka få fram det eller få fram någon opinionsyttring för detsamma. Den starkaste motivering, som förebragts här, har varit, att ekonomiska skäl skulle göra ett totalförbud erforderligt, och man har därvid hänvisat till den nuvarande krisen. Redan socialstyrelsen har gjort den invändningen, att om man genom ett förbud tillgodoser vissa personers ekonomi, men stjälper andras, är det svårt att beräkna, vad man vunnit ur ekonomisk synpunkt. Det synes vara klart, att ett tillfälligt förbud skulle för statens räkning minska inkomsterna och öka utgifterna, eftersom det dock borde bli fråga om ersättningar åt ett stort antal personer. Vidare är det icke bara den inom vissa industrier anställda personalen, som skulle bli arbetslös, utan jag tror nog, att herr Nilsson i Bonarp har fullkomligt rätt i att på en hel del utskänkningsställen, kaféer och restauranger personalen genast skulle behöva avskedas, och jag har svårt att förstå, att icke ersättning borde lämnas även dessa personer. Sedan få vi icke alldeles bortse från att på många håll matprisen genast skulle gå i höjden i händelse av spritförbud, eftersom de nuvarande prisen icke kunna bära upp utgifterna. Verkningarna av ett tillfälligt förbud skulle sålunda särskilt i de större städerna sträcka sig mycket vidare än man tycks göra klart för sig.

Det finns dock ett tredje motiv, det enda som egentligen förefaller mig vara bärkraftigt, om det nämligen skulle förhålla sig så, att vid tillverkningen av vissa drycker ämnen användas, som nu under kristiden borde göra större nytta på annat sätt i folkhushållningen, det vill med andra ord säga, att vi här kunna stå inför brist

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
raskdrycker.
(Forts.)

på födoämnen och foderämnen och att viss tillverkning bör inställas för att därvid använda ämnen skulle brukas på ett för folkhushållningen för tillfället nödvändigare sätt. Ja, vore det klart, att så förhåller sig, skulle jag mera förstå kravet på tillfälligt förbud, och jag skall öppet erkänna, att om en utredning visar, att en sådan omläggning är nödvändig, få vi naturligtvis taga det tillfälliga förbudet med alla dess ogynnsamma verkningar i övervägande. Då är det helt enkelt ett ofantligt mycket högre intresse, som kräver detsamma. Men detta är än så länge beroende på en utredning, som icke är utförd och icke ens igångsatt, såvitt jag vet. Därför står man enligt min mening så, att det är rätt svårt att taga ståndpunkt till själva frågan om ett tillfälligt förbud.

Med den uppfattning, som jag här framlagt, är det tämligen klart, att jag för min del icke skulle vilja motsätta mig en riksdagsskrivelse om utredning. En utredning kan i detta ögonblick vara ganska värdefull, ej minst därför att man genom en sådan får klart för sig de svårigheter, som uppstå genom de ersättningsanspråk, vilka ställas på staten, och en del andra på frågans avgörande inverkan omständigheter. Slutligen vill jag säga, att det förefaller mig självklart, att en utredning bör vara förutsättningslös.

Jag ber sålunda att få förena mig i det yrkande, som blivit framställt av herr Nilsson i Bonarp.

Herr Pettersson i Södertälje: Då jag nyss hade ordet, slutade jag med att yrka bifall till bevillningsutskottets förslag, ehuru vi motionärer icke därigenom skulle fått bifall till vår kläm oförändrad. Att jag så gjorde, berodde därpå, att jag hyste den förhoppningen att, när utskottsmajoriteten enat sig om ett sådant förslag, detta skulle hava utsikter att bli antaget av första kammaren. Nu ha vi emellertid hört, att första kammaren funnit lämpligt att alldeles avvisa även bevillningsutskottets mycket moderata förslag. Vid sådant förhållande sakna vi motionärer all anledning att gå med på det av utskottet framförda medlingsförslaget, och jag ber sålunda för min del att, med frågående av det yrkande jag redan framställt, få yrka bifall till motionen.

Herr Palmstierna: Jag ber endast få meddela herr Hildebrand, att inom bevillningsutskottet har undertäknad med flera mer än en gång framhållit, att förutsättningen för att vi skulle gå med på utskottets hemställan var, att en riksdagsskrivelse komme till stånd. Något tvivel därom kan icke ha rätt inom första kammaren vid behandlingen av denna fråga. Under sådana förhållanden är det fullt lojalt att biträda det yrkande jag här framställt.

Herr Jersperson: Jag hade kunnat inskränka mig till att instämma med herr Nilsson i Bonarp, men av vissa skäl har jag här velat yttra några ord. Då jag gått med på det skrivelseförslag, som

utskottsmajoriteten kommit till, har jag gjort det av den anledningen, att jag icke tror på ett rusdrycksförbuds välsignelse i den mån som nykterhetsvännerna göra det, utan jag tror, att det för med sig så mycket svårigheter och även så mycket farligheter, att det icke är skäl i att ett förbud någonsin kommer till stånd, men jag har velat vara med om en undersökning, därför att denna borde kunna visa de ofantliga svårigheter, som finnas för ett rusdrycksförbuds genomförande, och den skulle även i någon mån kunna visa vådorna av det-samma.

*Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)*

Då man såsom motiv för den framlagda motionen också talat om arbetslösheten, vill jag säga, att det väl ändå icke kan nekas, att denna arbetslöshet skulle bli väsentligt större, ifall man finge ett förbud genomfört, ty även om, såsom herr Pettersson i Södertälje framhållit, en hel del arbetare skulle kunna användas vid bryggerierna för tillverkning av svagare maltdrycker, så kunde det i alla fall icke bli i samma utsträckning som nu, utan ovillkorligen måste det vara många, som på detta område liksom inom åtskilliga andra bleve arbetslösa.

Herr talman! På de skäl, som jag anför, ber jag att få instämma i det yrkande, som blivit framställt av herr Nilsson i Bonarp.

Herr Christiernson: Herr Jespersen begärde ordet för att säga, att han trodde det icke skulle vara någon välsignelse med ett spritförbud — det kunde måhända ursäktas mig, om jag begärt ordet för att säga, att jag icke tror på någon välsignelse av alkoholbruket — det kan vara lika nyttigt att säga till protokollet det ena som det andra. Vad jag emellertid egentligen åsyftat, då jag begärt ordet, det är att protestera mot den talare på Stockholmsbanken, som uppträdde såsom innehavare av ett moraliskt patent, när han i denna fråga, därför att utskottsmedlemmarna frångått utskottets förslag, om deras uppträdande använt sådana uttryck som »motbjudande» och dylikt. Hade det gällt en person, som varit nykommen till kammaren och därför icke känt de politiska sederna och de vanliga bruken, så skulle man kunnat ursäkta honom, men när det är fråga om herr Hildebrand, en sådan gammal driven politiker, så får jag för min del säga, att det må ursäktas mig, om jag påstår, att det luktar något av skrymteri. Det är givet, att ifråga om en sådan här sak, där man strävar efter att komma till ett förslag, omkring vilket en utskottsmajoritet skulle samla sig, förhållandet måste bli, att sedan det visat sig, att förutsättningen icke längre finnes, utan att enigheten brustit, och första kammaren avslagit förslaget, var och en då är så att säga löst från de förpliktelser man från början haft och kan återfalla till den ståndpunkt, som man helst sett hade blivit utskottets. Jag tycker detta är så att säga ett parlamentariskt abed, och jag får verkligen beklaga, att jag skall nödgas ge en filosofie doktor undervisning i ett sådant ämne.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen, som

Ang. tillfälligt ju är, anser jag, ett korrekt uttryck för andra kammarens stånd-
 förbud mot punkt i denna fråga.
 försäljning
 och import av
 rusdrycker.

(Forts.)

I detta yttrande instämde herr *Källman*.

Herr Månsson: Herr talman! Jag uppkallades närmast av herr Nilsson i Bonarp, som tydligen i anledning av vissa i dagarna inträffade händelser bröstdade sig över att här finns folk, som ha en annan mening än de, som vilja till det minsta möjliga inskränka den skada, som rusdryckshanteringen gör i landet. Ja, här finns några andra, herr Nilsson i Bonarp, som ha en annan uppfattning. Jag har här i min hand en resolution från Malmö, och om jag ser igenom den, så finner jag, att bland de namn, som stå under denna resolution, så gott som alla tillhöra de lager i samhället, som icke äro vidare kända för att vilja betala sin andel av skatterna, tillhöra de lager i samhället, som sedan urminnes tider satt krokben för varje framåtskridande, tillhöra de lager i samhället, som sedan urminnes tider i Sveriges historia använt sig av Sveriges nöd för att rikta sig själva. Jag måste dock härvid göra två undantag, gällande två förtroendemän bland Malmö arbetare. Det är för arbetareklassen ett tidens tecken att skriva sig till minnes, att det finns några individer bland arbetarnas egna förtroendemän, som kommit in på sådana vägar. Och jag skulle verkligen vilja begagna tillfället att offentligen från denna plats för arbetarklassen påpeka detta sorgliga förhållande.

Ganska märkligt är också det resonemang, som fördes nyss i första kammaren — jag var därinne som åhörare — och som upprepades av herr Nilsson i Bonarp här i andra kammaren, och vars kärna är, att det gör intet, om vi gå med på förslaget om skrivelse, ty vi ha i alla fall inte därmed bundit våra händer. Meningen är lätt förstälilig — vi kunna ha råd att göra en gest åt folket, men vi ha icke råd att riskera att behöva gå med på ett förslag i framtiden, som skulle i någon mån ge de mest betryckta av folket några fördelar och samtidigt eventuellt skapa oss en något större samhällsörda än vi ha förut. Jag sade nyss, att hela det uppträdande, som vi bevittnat i denna fråga, är så karakteristiskt för vederbörande. Det skulle dock ha kostat högern så litet att gå med på detta skrivelseförslag, men vi se nu, att man vägrat. Jag erkänner gärna, att detta icke innebär någonting nytt. Man känner igen hela det uppträdande, som dessa maktägande ha visat i alla tider. En gång i vår historia, under den tid, som man kallat storhetstiden, ha vi bevittnat från de maktägande i landet, från de rustnings- och krigsivrande i landet ett sådant beteende gent emot folkets breda lager, att just denna tid i vår historia, som kallas storhetstiden, är att betrakta nästan som en enda sammanhängande skamfläck i över 120 år. Precis på samma sätt är det nu. Det är förresten inte okänt även i andra länder,

att, när en grupp av folket, när de breda lagren av folket visa offervillighet, så lägger man på andra håll helt andra och motsatta egenskaper i dagen. När det t. ex. gällde de stora bördor, som Sveriges folk i fjol åtog sig utan nämnvärda protester och demonstrationer, de stora bördorna i försvarshänseende, så kunde man haft skäl att vänta, att någon eftergift, någon smula sinne för landets väl och dess framåtskridande visats även av den lilla privilegierade klassen eller klicken. Men tvärtom — nu som förr vid så många andra liknande tillfällen har det varit så, att, när folkets breda lager visa tecken till patriotism, strax är den privilegierade klicken framme med klorna för att under denna stämning riva åt sig nya fördelar eller vägra varje ansats till åtgörande, som kan lända till folkets bättnad. Det beslut, som fattas i dag och varigenom denna fråga kommer att falla, är naturligtvis det första praktiska utslaget vid denna riksdag av den nya maktfilosofi, som man predikat under de sista åren i Europa och varifrån ett eko trängt även till vårt land.

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.

(Forts.)

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till motionen.

Herr Hildebrand: Herr talman! Jag kan ej underlåta att till den ärade representanten på Hälsingborgsbanken framföra mitt tack för den farbroderliga förmaning, som han hade vänligheten att ge mig. Det förefaller mig dock, av hans ton att döma, att min anmärkning måtte träffat rätt ordentligt.

Jag skulle också vilja uttala min förvåning över hans yttrande, att, när enigheten inom ett utskott brustit, då är man obunden efteråt. Vid justeringen av utskottets betänkande voro 16 personer närvarande, av vilka 8 reserverade sig och av dem 4 på rent avslag. Hur man då kan tala om enighet, som brustit, har jag mycket svårt att inse. I alla händelser har majoriteten hemställt, att riksdagen måtte fatta det och det beslutet. Nog förefaller det mig, att det skulle vara till fördel, när man får ett utskottsbetänkande och ser en hemställan av dess majoritet, att man tror, att det verkligen är *en hemställan*, så att man icke behöver tänka sig, att denna hemställan under första hälften av kammardebatten förordas, men avstyrkes under senare hälften av samma debatt. Jag tror icke att det kan främja utskottets ställning gentemot kamrarna, att man på detta sätt svävar i ovisshet om vad utskottsmajoriteten verkligen menat, om den menat det som är tryckt eller något som är raka motsatsen härtill.

Herr Nilsson i Bonarp: Herr talman, mina herrar! Jag hade icke tänkt att vidare påkalla uppmärksamheten i denna fråga, men jag har icke kunnat underlåta att svara några ord särskilt på de yttranden, som fälldes av herr Månsson. Herr Månsson säger, att inbjudarna till det möte, som hölls i Malmö — och om jag förstod honom rätt, så avsåg han även att inrymma

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.

(Forts.)

även mötesbesökarna — tillhörde en kategori, som alltid undandragit sig att betala skatt. Detta är ett så orimligt påstående, att det egentligen icke krävde något bemötande. Dessa inbjudare, tillhöra Skånes mest framstående män på skilda verksamhetsområden, och jag tror helt visst, att de företräda rätt skilda politiska åskådningar. Att tillmäta deras yttranden i den sak, varom vi här tala, förbudslagstiftningen, så ringa betydelse, tror jag därför vara ett stort fel. Jag har icke på något vis klandrat den opinion eller rörelse, som arbetar på en minskning av konsumtionen av alkoholhaltiga drycker, men jag är säker på att, om det är fråga om att värdesätta eller bestämma valör för de personer, som nu uttala en i någon mån motsatt uppfattning, så måste man tillmäta dessa personer lika mycket omdömesförmåga och lika stor blick för frågans betydelse som trots någon från det andra hållet, som herr Månsson vill ensamt tillmäta värde och betydelse. Men det är så, att när man vågar här i kammaren uttala en annan mening än den, som omfattas av majoriteten, så löper man alltid den risken att från herr Månsson få tillrättavisningar och bli utsatt för hans mycket omilda kritik. Och det har icke varit oväntat, att denna skulle komma fram även denna gång. För min egen del är jag icke så mycket ledsen häröver, men jag har velat taga de personer i försvar, som voro närvarande vid det åsyftade Malmömötet, och jag tror, att herr Månsson borde något justera sina uttalanden.

Herr M å n s s o n: Den ärade vice ordföranden i utskottet sade, att jag yttrat mig så, att de personer, som utlyst mötet i Malmö, skulle vara sådana, som undandrog sig att betala sina skatter. Nej, herr Nilsson, häri lyckas de nog icke, därtill äro de alldeles för rika och ha för mycket att taga av. Men jag sade, att de representera de *befolkningslager*, som alltid sökt undandraga sig sina andelar av skatterna; det sade jag. Och vill man ha ett bevis härpå, så är det nog att ha hört det anförande, som nyss hölls från Stockholmsbänken, och där det anfördes som skäl, varför man icke kunde gå med på ett tillfälligt spritförbud eller något sådant, att detta skulle ekonomiskt hjälpa vissa personer och stjälpå andra, vilket bevisades därmed, att prisen på maten på guldskrogarna härigenom skulle gå i höjden. En så liten, så futtig synpunkt anlägges, som att om sprit icke säljes, om icke genom spriten tiotusentals fattiga, redan förut utarmade hem ruineras, så måste man på guldskrogarna höja på matprisen. Det är ju ett förskräckligt elände, som skulle drabba ogifta herrar ämbetsmän och fästande lantbor och andra, som äta på guldskrogar, vilket man nu vill låta utgöra ett av de skäl, som framdragas mot förbudet. När man är så rädd för en så liten bagatell, som sammanhänger med denna reform, hur rädd skall man då icke vara för den smula ökning i skatterna, man skulle erhålla genom reformen, och hur rädd skall man icke vara i de kretsar, herr Nilsson, där man genom brännvinsbränning och andra likartade yrken samlar rikedomar på det övriga folkets elände?

Herr Staaff: Jag skall blott be, herr talman, att med några få ord få tillkännage min ståndpunkt i denna fråga. Det har under debatten antytts, att den iver, som här framkommit för ett tillfälligt rusdrycksförbud, skulle ha sin verkliga rot i åstundan om ett allmänt och permanent rusdrycksförbud, var till det tillfälliga skulle förmenas tjäna som förberedelse och medel. Det är ganska förvånande att få höra ett sådant resonemang, när vi ha fått bevittna, hur oerhört mycket ovanligt, som den ovanliga tid vi leva i har åstadkommit. Vi ha ju fått underkasta oss de mest egendomliga, de mest överraskande omkastningar i våra lagar och allmänna föreskrifter och flera återstå måhända av ännu mera ingripande art. Måste man då icke säga, att förhållandena äro extraordinära, abnorma, och borde man icke kunna förstå, att dessa förhållanden i och för sig fullständigt kunna motivera ett rusdrycksförbud, alldeles oavsett vad som under normala förhållanden är lämpligt och riktigt? Mig förefaller denna brist på fattningsförmåga så orimlig, att jag snarare skulle vilja vända om saken och säga: om rusdrycksanhängarna icke vilja medgiva ett tillfälligt rusdrycksförbud, så måtte det vara därför, att de frukta, att den större lycka och trevnad, som genom ett sådant skulle åstadkommas, kunde bliva en alltför mäktig drivfjäder till att i sinom tid frambringa det av dem fruktade allmänna och permanenta rusdrycksförbudet.

Vad angår det av en talare gjorda påståendet, att det skulle vara orimligt — jag tror till och med kan sade ovärdigt — av utskottsledamöterna att, sedan saken kommit att ligga såsom den nu ligger, frånträda sina i utskottet gjorda medgivanden och återgå till sin ursprungliga ståndpunkt, så vågar jag, med den erfarenhet jag har om den svenska riksdagens uppfattningar och sedvanor, på det bestämdaste bestrida, att ett sådant påstående äger någon som helst riktighet. Det har hittills alltid ansetts, att man i enighetens intresse och för att söka åstadkomma ett positivt resultat väl kan göra ett och annat medgivande, ett och annat frånträdande av den egna egentliga åsikten utan att åtminstone i regeln därför anses hava betagit sig rätt att återfalla på sin verkliga övertygelse, i fall detta opportunistiska medgivande skulle befinnas hava varit alldeles förgäves. För min del är jag, ehuru jag skulle varit färdig att rösta för utskottets förslag, därest detta kunnat bli riksdagens beslut, nu alldeles bestämd för att rösta för motionärernas förslag, vilket jag av övertygelse biträder. Jag har nämligen alldeles icke den uppfattningen, att de skäl, som herr Hildebrand här framlagt mot ett tillfälligt rusdrycksförbud, hava någon avgörande betydelse. Det är påtagligt, att de ersättningar, som må föranledas av billighetshänsyn, icke kunna spela någon sådan roll i förhållande till det för hela folket så betydelsefulla rusdrycksförbudet, att man därav bör låta sig hindras.

Det är i hög grad beklämmande, då man erfar, att första kammaren, oaktat omständigheterna äro sådana som de äro i vårt

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

land, dock ansett sig böra avvisa detta av en så utomordentligt stark folkmening — jag avräknar mötet i Malmö — uppburna yrkande. Här är fråga om att i de fattiga hemmen lindra nöden genom en av de enklaste, jag vågar säga de första åtgärder, som borde göras under de förhållanden, som nu äro rådande. Det är fråga om att under dessa tryckta omständigheter i någon mån höja lyckan och glädjen i de fattiga hemmen. Båda dessa saker är det som man kan vinna genom ett tillfälligt rusdrycksförbud. Jag erinrar mig mycket väl de erfarenheter, som man fick under storstrejksåret 1909 här i Stockholm. Då de, som stodo i nära förbindelse med de fattiga hemmen, frågade personer från dessa hem, huruvida det icke hade varit ett ytterst svårt liv, fullt av nöd, som de då måst draga sig fram i, svarades det från många håll: »Jo, men det var också en ovanlig frid och lycka som rådde i hemmen till följd av de stora inskränkningarna i rusdrycksbruket.» Detta bör man väl också taga någon hänsyn till.

Och från deras sida, som under dessa för vårt land och för mänskligheten så allvarliga tider ständigt talat om — understundom kanske även deklamerat om — att »nu borde man bliva ett folk» och nu borde den ene och den andre »offra sina åsikter för enighetens skull», och som hava sett, hur man från andra håll offrat mycket just för denna enighet, för dem borde det i sanning hava varit en lätt börda att göra detta offer, då det är fråga om att någon smula höja det fattiga folkets möjligheter till liv och lycka. Men de ha icke gjort det. Och det skall sent glömmas, att de handlat så som de handlat. Men vi, som i djupet av vårt hjärta känna och harmas över, hur de ha betett sig mot detta folk, vi få icke vila, vi få icke anse saken som klar med det beslut som nu fattats, utan vi måste se till, om det icke finnes några medel att få fram det rätta även emot första kammarens majoritet.

Herr Hallendorff: Herr talman! Jag anhåller endast att få i någon mån till sina rätta dimensioner reducera den sak, som det här är fråga om. De strävanden, som herr Staaff gjort sig till så värtalig tolk för, bestridas säkerligen icke av någon. Vad första kammaren gjort, inskränker sig till, att den icke velat vara med om att genom ett nu fattat beslut föregripa en utredning, som är att vänta. Detta synes mig icke berättiga till det våldsamma utfall, som här förekommit.

Herr Palmstierna: Herr talman! Den uppgift herr Hallendorff kommit med är givetvis fullständigt oriktig. Den siste ärade talaren har tydligen icke haft reda på vad som här väntas från Kungl. Maj:t. Jag har haft tillfälle att se på den kungliga propositionen. Den avser endast att ge ökad maktbefogenhet åt Kungl. Maj:t, men den avser ingalunda några åtgärder med anledning av att riksdagen ger en sådan ökad maktbe-

fogenhet åt Kungl. Maj:t. Det är på denna sista punkt som riksdagen redan nu skulle uttala sin önskan och sedan skulle det överlämnas åt Kungl. Maj:ts eget skön att vidtaga inskränkningar. Icke heller det vill man vara med på. Herr Hallendorff bör grundligt läsa igenom handlingarna innan han yttrar sig.

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

Herr Sandler: Jag vill endast bifoga den upplysningen, att om herr Hallendorff haft tillfälle åhöra debatten i första kammaren, så hade detta hans inlägg ej kunnat komma fram. Det förhåller sig nämligen så, att den utredning, som herr Hallendorff anser att man bör vänta på, den behöver man icke längre vänta på, alldenstund den kungliga propositionen redan är avlämnad.

Herr Nilsson i Bonarp: Herr talman! Med anledning av herr Hallendorffs yttrande säger herr Palmstierna att den i dag framlagda kungl. propositionen endast avser att ge ökad maktbefogenhet åt Kungl. Maj:t.

Herr Palmstiernas yttrande synes mig riktigt såvida »krigsfara» eller »nöd» föranleda Kungl. Maj:t att påbjuda förbud, men därest större »arbetslöshet» är anledning till förbudet är det sannolikt att Kungl. Maj:t får låta förbudet föregås av någon utredning. Vid sådant förhållande synes det mig, som om herr Hallendorffs anförande kunde vara riktigt nog.

Herr Höglund: Jag begärde ordet för att understryka några synpunkter, som jag tycker från förbudshåll icke här blivit tillräckligt starkt markerade i debatten. Det gäller samhällets skyldighet gent emot de arbetare, som vid ett eventuellt rusdrycksförbud bleve arbetslösa. Doktor Hildebrand har visserligen redan för sin del framhållit, att det kan ifrågasättas, huruvida det rent ekonomiskt skulle kunna vara ett framsteg att genomföra ett spritförbud och om icke den skada, som de arbetare, vilka äro sysselsatta i hithörande industrier skulle lida, väl uppvägs de fördelar, som skulle kunna åstadkommas ur andra synpunkter. Jag finner det vara angeläget att här understryka, att åtminstone vi socialdemokrater äro varmt intresserade för och komma att vid ett eventuellt förbud verka för att dessa i rusdrycksindustrien engagerade arbetare skola av samhället hållas helt och hållet skadeslösa. Det är helt naturligt, att dessa många tusen bryggeriarbetare och andra inom rusdrycksindustrien sysselsatta arbetare med stor oro motse ett eventuellt förbud, som hotar deras existens och kanske hotar dem med samma öde, som tobaksindustriarbetarne måst undergå, då samhället icke hållit dem i tillbörlig grad skadeslösa gent emot den av samhället direkt förvällade arbetslöshet, vari de råkat. Jag tror, att man i detta fall måste tillämpa icke den judiska regeln »det är bättre att en man dör för folket, än att hela folket förgås», utan i stället regeln »rätt åt alla, orätt åt ingen», och att man således vid ett rusdrycksförbud

Ang. tillfälligt förbud mot försäljning och import av rusdrycker. måste med bättre effekt än vad som skedde med tobaksarbetarne tillgodose arbetarnes berättigade intressen.

(Forts.) Medan jag har ordet kan jag icke underlåta att gratulera demokratin i vårt land till det beslut, som första kammaren nyss fattat. Jag tror, att ju mera utmanande mot folkopinionen första kammaren uppträder, desto kortare blir dess nådatid, dess förr mognar kravet på första kammarens avskaffande, och ur den synpunkten skulle jag vilja säga: intet ont utan att det har något gott med sig.

Herr Hallendorff: Jag tillåter mig med anledning av herr Sänders replik upplysa, att först efter hans anförande och sedan jag denna andra gång begärt ordet, får jag ifrågavarande proposition på mitt bord.

Herr Pettersson i Södertälje: Herr talman! Herr Hallendorff får väl anses ursäktad med vad han nu har anført; men hur herr Nilsson i Bonarp skall kunna reda sig det förstår jag icke, ty han har ju såsom ledamot av bevillningsutskottet på förhand fått kännedom om denna propositions innehåll. Vad innehåller då denna proposition? Jo, den innehåller ett förslag, att Konungens befallningshavande skola få rätt att, var i sitt län, meddela förbud mot detaljhandel med brännvin eller föreskriva de inskränkningar i handeln, som finnas erforderliga, allt under förutsättning att Kungl. Maj:t först förklarar, att kristillstånd föreligger. Men även om denna proposition antages, hava vi icke nu fått till stånd ett tillfälligt förbud gällande för hela landet, och det är det som motionen går ut på. Herr Nilsson i Bonarp är därför fullkomligt på villospar, när han föreställer sig, att antagandet av den föreliggande motionen skulle på något sätt vara ett hinder för riksdagen, då den behandlar den nu föreliggande propositionen.

Herr Christierson: Jag begärde ordet med anledning därav att det var en talare, som ur viss synpunkt gratulerade till, att första kammaren avslagit utskottets förslag. Jag vill för min del säga, att jag tror, att vi icke skola önska, att det går på det viset, och att vi, för varje gång första kammaren avslår ett förslag, skola trösta oss med att upphäva ett jubelrop och säga: »Nu bli vi snart av med första kammaren.» Jag tycker, att det hade varit angenämare att kunna konstatera, att första kammaren gått med på detta blygsamma uttalande.

Innan jag slutar, vill jag säga, att det är egendomligt att finna, att högern så starkt står emot den princip, som ligger till grund för motionen, särskilt i en tid som denna, då det framhålles, att kriget har det vackra med sig, att det sopar bort en hel del vecklighet och tvingar människan till försakelse, till att höja sig över njutningslystnadens ståndpunkt. Här vore det tillfälle för svenska folkets representanter att visa, att något av den anda, över vars förekomst i Europas krigförande

stater man är så glad, också här fått göra sig gällande. Trots att vi ej hemsökts av kriget, tror jag, att man skulle ute i landet med tillfredsställelse mottagit budskapet om, att första kammaren verkligen icke endast teoretiserar utan vill, att svenska folket skall i alla lager leva under mindre njuining än kanske fallet är för närvarande.

*Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)*

Herr Lithander: Herr talman! Jag har fått det bestämda intrycket, att denna fråga gjorts mera till en politisk än en nykterhetsfråga, och jag har fått det bekräftat i dag här i kammaren. Vi ha alla hört, hur herr Z. Höglund har gratulerat till medkammarens nyss fattade beslut, ty det skulle vara en väg till första kammarens avskaffande.

Jag ber för min del att med anledning av herr Staafls yttrande därjämte, att det är orimligt, att man ej kan förstå eller vill fatta, att ett tillfälligt rusdrycksförbud vore önskligt, få reducera detta till rätta dimensioner och påvisa, att det, som första kammaren enat sig om, är den reservation, som är avgiven av fyra dess ledamöter, där de omnämna, att utskottet erhållit kännedom om, att Kungl. Maj:t har för avsikt att till riksdagen avläta en proposition, som avser att möjliggöra vidtagande av åtgärder i det syfte, som i motionen avses. Då har ju första kammaren fattat ett beslut, som ej står i strid däremot, men ansett överflödigt att bifalla denna motion i samma ögonblick som propositionen ligger på bordet.

Jag vill även, innan jag slutar, vända mig med ett par ord till herr Månsson. Han rättade den uppfattning, som herr Nilsson i Bonarp fått av hans uttalande om mötet i Malmö. Han förklarade sitt uttalande ha varit, att de, som deltagit i mötet, undandraga sig sin andel i skatterna. Jag vill för min del inlägga en bestämd protest även mot denna tolkning, som herr Månsson givit åt sina ord, ty de män, som där nere haft detta möte, de utgöras av personer, som i mycket hög grad bidraga till skatterna i detta land och även till att giva arbete och bröd i vidsträckta kretsar åt detta folk.

Jag vill med dessa ord ha sagt, att man har åt denna fråga givit större räckvidd och annan mening, än vad den rätteligen förtjänar. Vi vilja även på högerhåll — därom kunna herrarne vara förvissade — se ett nyktert, arbetssamt och duktigt folk i vårt land.

Herr Ingvarson: Herr talman! Jag har begärt ordet för att vända mig mot några yttranden, som herr Lithander här fällde. Han började med att säga, att denna fråga gjorts till en politisk fråga. Det beklagar herr Lithander som många andra, och finner det i hög grad olämpligt. Men, mina herrar, var ligger anledningen till, att den blivit en politisk fråga? Är det någon, som förmenar, att det är Sveriges nykterhetsvänner och de med dem liktänkande, som förvandlat denna fråga till en politisk fråga, som den nu är? De ha sökt med alla lojala medel, genom opinionsyttringar och dylikt föra fram denna fråga rent opolitiskt. De ha misslyckats, ty de ha stött på oförstående och motstånd av samma karaktär, som första kammarens

Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)

majoritet i dag visat, och som delas av högern i denna kammare till dess övervägande flertal. Genom detta högers ständiga uppträdande år efter år har frågan blivit en politisk fråga, som den ej borde vara, och de, som bära ansvaret därför, skola icke försöka att kasta skulden åt oriktigt håll. Jag tror, att man kan säga om denna som om åtskilliga andra frågor, att den, som sår vind, han skördar storm. och det kan ifrågasättas, om icke en fortsatt behandling av frågan på samma sätt som hittills kommer att framkalla just ett sådant resultat.

Herr Nilsson i Bonarp fällde för en stund sedan det yttrandet, att deltagarna i och arrangörerna av det möte, som hölls i Malmö, och andra liknande säkerligen ej kunde beskyllas för bristande omdömesförmåga. Om det ämnet vill jag icke yttra mig, men däremot vill jag göra gällande, att det motstånd, som de och andra med dem nu rest mot nykterhetskravet, härrör ur en samhällsuppfattning eller rättare en bristande samhällssolidaritet, som majoriteten av Sveriges folk icke kan godkänna. Här tigger och ber det fattiga folket i Sveriges land att slippa spriten, här yttra sig hundratusentals kvinnor liksom ungdom och män och begära, att riksdagen skall vidtaga åtgärder för att skydda dem, så att icke den ringa inkomsten skall förstöras fullständigt i onödan. Då komma här högers representanter, herr Nilsson i Bonarp liksom professor Hallendorff, och säga, att det har riksdagen ingen anledning att göra. Med det befatta vi oss icke, utan det överlämna vi helt och hållet åt Kungl. Maj:t att göra som Kungl. Maj:t behagar. Då vi blott behandlat den proposition, som nu kommit, så ordnar nog Kungl. Maj:t saken. Vi vilja ej alls bönhöra folket och taga initiativ själva, ehuru vi äro här samlade som svenska folkets representanter. Det är mot en sådan moral, mot en sådan uppfattning av förpliktelserna gent emot samhällets innevånare, som jag icke kan underlåta att reagera.

Jag vill sluta med en hemställan om bifall till motionen.

Herr Sandler: Jag skall be att få säga några ord med anledning av vad herr Hallendorff yttrade, att han först nu fått del av propositionen. Vad jag sade, var att om herr Hallendorff haft tillfälle att åhöra debatten i första kammaren, där den uppgiften lämnades, att propositionen redan kommit, skulle herr Hallendorff säkerligen ej haft det anförande, han höll. Om jag skulle ändra något av mitt anförande, skulle jag icke taga tillbaka utan skärpa uttalandet om min förvåning över herr Hallendorffs anförande. Endast genom att läsa bevillningsutskottets betänkande, skulle man lätt kunna komma underfund med, vad det är fråga om att utreda i samband med den kungl. propositionen, som i dag avlämnats. Av bevillningsutskottets betänkande framgår med fullständig tydlighet, att den utredning, som här är i fråga, icke är en utredning, huruvida man *nu* skall genomföra några åtgärder, utan en utredning rörande frågan, om Kungl. Maj:t och Konungens befallningshavande skola ha större makt i allmänhet rörande hithörande frågor.

Med anledning av vad herr Lithander anförde om, att det inlagts politik i denna fråga; vill jag hemställa till kammarens övervägande, om det är att lägga så mycket partipolitik, till förfång för nykterhetssaken, till grund för denna fråga, då man i bevillningsutskottet sträckt sig till den yttersta gränsen i fråga om medgivanden. Om sedan frågan kommit i annat läge genom första kammarens beslut, vem är det då, som gjort politik i frågan? Herr Lithander tillät sig att citera det yrkande, som framställdes av herr Antonsson m. fl., och han ville tydligen därmed få kammaren att tro, att även detta yrkande skulle innebära något slags intresse för denna fråga, därför att där står, att vederbörande anse, att utskottet i avvaktan på ifrågavarande proposition och utredning borde hemställa om avslag. Nåväl, nu har ju i första kammaren, innan den fattade sitt beslut, den upplysningen lämnats, att propositionen redan var kommen, och att man följaktligen ej hade någon utredning att vänta på. Då kammaren det oaktat går på avslagslinjen, tror jag icke, att man skall söka rädda något slags nykterhetsintresse åt denna kammare genom att peka på, vad som står i motivering.

*Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.*

(Forts.)

Herr Lingström: Herr talman! Jag skall be att få uttala min protest mot herrar Christiernsons och Ingvarsons angrepp mot högern, såvitt därmed alla högerledamöter skola skäras över en kam. Jag ber att som medlem av högerpartiet få säga, att jag ansluter mig till motionen och yrkar bifall till densamma. Och jag är viss om, att många av medlemmarne av högern äro eniga härom och önska frågans lösning så fort som möjligt.

Herr von Hofsten: Jag ber att endast med några ord få rikta mig mot herr Ingvarson, då han angrep oss högerreservanter i andra kammaren, därför att vi ej skulle ha något intresse för denna fråga. Det förefaller mig under sådana förhållanden, som om herr Ingvarson och andra föregående talare här idag icke läst vår reservation. Vi säga där, att vi skulle hava funnit lämpligt avvakta den kungl. propositionen, då densamma nära sammanhänger med det ärende, som här avses. Man kan väl ej frångå, att ett sammanhang äger rum mellan det ärende, som här avses, eller den utredning, som begäres, och denna proposition. Huruvida denna proposition äsyftade att ge ifrågavarande befogenhet åt Konungens befallningshavande eller åt Kungl. Maj:t, därom visste man ingenting, förrän propositionen nu kom. Jag vill framhålla detta även gentemot vad herr Sandler anförde: man visste då icke, vad den kungl. propositionen skulle komma att innehålla.

Vi säga sålunda ingenting annat än att detta ärende har sammanhang med den väntade kungl. propositionen och det yttrandet tror jag också vi kunna stå för.

Socialstyrelsen hade ju hemställt, att denna befogenhet, som Kungl. Maj:t nu önskar ge åt Konungens befallningshavande, skulle givas just åt Kungl. Maj:t. Hade Kungl. Maj:t sålunda fått

*Ang. tillfälligt
förbud mot
försäljning
och import av
rusdrycker.
(Forts.)*

denna befogenhet, hade ju denna lag endast varit ett generaliserande av det speciella fall, som här förelåg. Då hade ju Kungl. Maj:t haft befogenhet att i händelse av krig eller krigsfara, nöd eller arbetslöshet ingripa i den riktning som här avses, och under sådana förhållanden må väl det yttrande vi här fällt vara riktigt, då vi sagt, att detta ärende har sammanhang med den kungl. propositionen och att det därför kunde vara lämpligt att avvakta denna.

Jag vill ock ytterligare understryka, att vi reser vanter här från andra kammaren yrkat bifall till utskottets hemställan, endast med någon obetydlig ändring i motiveringen.

Herr Ingvarson: Jag ber få påpeka, att jag icke yttrat mig om reservationen. Jag har uttalat mig om herr Nilssons i Bonarp varma understöd åt professor Hallendorffs försvär för första kammarens hållning i denna fråga. Det är icke detsamma som att yttra sig om ifrågavarande reservation, det är vitt skilda saker.

Jag vill samtidigt uttala min glädje över den ärade Gottlandsrepresentantens deklaration i nykterhetsfrågan. Jag skulle emellertid ha önskat, att jag icke fått anledning att så osökt komma att tänka på det gamla ordspråket om en sparv i tranedans. Men som saken nu ligger, kunde jag icke undgå att göra det.

Herr Andersson i Skivarp: Herr talman! Jag skall be att få uttala en protest mot herr Ingvarsons påstående, att största delen av högern i denna kammare skulle intaga samma ståndpunkt som första kammaren i dag intagit till bevillningsutskottets utlåtande. Det är fullkomlig osanning. På ett möte, som högern inom denna kammare hade, voro vi alldeles eniga om, att man borde försöka få till stånd en utredning, och vi voro eniga om att taga den kläm, som bevillningsutskottet kommit till ehuru, med en liten ändring i motiveringen, som herr Nilsson i Bonarp föreslagit. Hur kan då herr Ingvarson stå och säga, att största delen av högern inom denna kammare står på samma ståndpunkt som första kammaren?

Härmed var överläggningen slutad. Sedan herr talmannen givit propositioner på 1:o bifall till utskottet hemställan, 2:o bifall till det av herr Nilsson i Bonarp under överläggningen framställda yrkandet samt 3:o bifall till de i ämnet väckta motionerna, blevo berörda motioner av kammaren bifallna.

§ 10.

Interpellation.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr Thore, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Under de senare veckorna har ett icke ringa antal minor påträffats i farvattnen utanför de svenska kusterna. Man måste antaga, att dessa minor icke utlagts å den plats där de funnits, utan att de blivit förflyttade dit genom påverkan av vind och ström. Det gives

ingen säkerhet för att de hittills iakttagna minorna inom våra farvatten eller andra, som tid efter annan kunna antagas uppträda därstädes, äro försedda med sådan anordning, att de, i enlighet med fattat beslut å Haagkonferensen, vid sitt lossryckande från förtöjningarna eller i fråga om drivminor efter viss kort tid kunna antagas vara satta ur funktion. Explosioner av minor, som inkommit hit, ha visat, att sådana minor ingalunda äro ofarliga. Huru nu än härmed förhåller sig, betraktas minorna bland de sjöfarande och fiskarne som farliga, och förekomsten av minor utanför Sveriges kuster har föranlett avbräck och svårigheter vid bedrivande av sjöfarten och fisket.

Interpellation.
(Forts.)

Utanför Bohuskusten är minfaran för närvarande särskilt aktuell. De minor som här påträffats ha tydligen inkommit från Nordsjön medföljande den s. k. Jutska strömmen, som i riktning förbi Skagen går mot svenska kusten. Just i dessa trakter är emellertid sillfisket såväl med motorbåtar som med ångtrålare i full gång. Genom de uppträdande minorna har detta fiske, på den grund att man icke vågat sig till de mest givande fiskeplatserna väster om Skagen, avsevärt förhindrats, och stora förluster ha uppstått.

För någon tid sedan ingick Sveriges Fartygsbefälsförening till Kungl. Maj:t med en skrivelse, vari begäres, att regeringen täcktes taga initiativet till ett skandinaviskt samarbete med uppgift att genom utsändandet av expeditioner uppfiska och oskadliggöra de i de tre nordiska ländernas farvatten allt tätare förekommande minorna.

Sveriges Redareförening har i dagarna i en skrivelse till chefen för sjöförsvarsdepartementet gjort hemställan, att genom utskickandet av för ändamålet tillräckliga och lämpliga fartyg sjöfarten måste säkerställas mot minfara. I nämnda skrivelse framhålles särskilt, hurusom det inberättats, att vid den senast i Nordsjön inträffade striden mellan tyska och engelska flotteskadrar ett betydande antal s. k. flytminor utkastats samt att det är antagligt, att dessa minor taga vägen inåt Skagerack och Kattegatt.

Slutligen har genom Konungens befallningshavande i Göteborgs och Bohus län till Kungl. Maj:t gjorts en framställning om åtgärders vidtagande till undanröjande av minfaran i havsområden utanför Bohuskusten, så att västkustens fiske såvitt möjligt måtte kunna bedrivas i full utsträckning även under kriget.

Då undanröjandet eller såvitt möjligt är förminskandet av minfaran i de Sverige omgivande vattnen, speciellt utanför Bohuskusten, måste anses som en för vår sjöfart och fiske betydelsefull angelägenhet — särskilt må påpekas, att spannmålslaster äro på väg till vårt land, vilkas säkra framkomst för landet är av utomordentligt stor vikt — anser jag mig böra utverka kammarens medgivande att, lämpligen till herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet, göra följande förfrågan:

Vilka åtgärder ha hittills blivit vidtagna för att till skydd för sjöfarten och fisket oskadliggöra i svenska farvatten uppträdande minor?

Äro ytterligare åtgärder ifrågasatta för att med mera plan-

Interpellation. mässighet och i större omfattning anordna minspaning och förstöring
(Forts.) av minor för säkerhetsställandet av våra sjörouter och fiskeplatser?

Ifrågavarande framställning bordlades.

§ 11.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 11, till Konungen angående verkställd omröstning över högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter.

§ 12.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, angående regleringen av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 3, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 11 av utgifter för kapitalökning gjorda framställning i fråga om anslag för anskaffande av ny rullande materiel vid statens järnvägar; samt

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av stämpelskatten å inrikes växlar; och

nr 3, i anledning av väckt motion om tull å s. k. cellulosavadd.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	Bäckström	under 5 dagar fr. o. m. den	16 febr.
»	Johansson i Sollefteå	» 5 » » »	11 »
»	Strid	» 6 » » »	12 »
»	Svensson i Betingetorp	» 5 » » »	11 »
»	Andersson i Resebo	» 2 » » »	12 »
»	Andersson i Altofta	» 5 » » »	13 »
»	Svensson i Kompersmåla	» 6 » » »	12 »
»	Månsson	» 4 » » »	12 »
»	Jönsson i Slätåker	» 6 » » »	11 »

herr *Åkerman* under den 13 febr.,
 › *Larsson* i Säby › 8 dagar fr. o. m. den 17 febr. och
 › *Olsson* i Rödningsberg › 7 › › 12 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4,43 e. m.

In fidem
Per Cronvall.